

sing me in

collective singing in the integration process of young migrants

Sisserändaja taustaga noorte kaasamine olemasolevatesse kooridesse

Free handbook

www.SingMeln.eu

Väljaandja

Selle käsiraamatu andis välja Euroopa Kooriühing – Europa Cantat (Weberstrasse 59a, 53113, Bonn, Saksamaa) „Sing Me In” projekti jaoks.

Seda võib alla laadida, jagada ja välja trükkida.

Partnerorganisatsioonide poolt kirjutatud tekst on litsentseeritud „Creative Commons Attribution 4.0 International Public License” avaliku litsentsiga. Seda võib jagada ja kohandada tingimustel, mis on välja toodud veebilehel [https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/..](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Tsitaadid, muusikalised näited või pildid võivad olla kaitstud autoriõigustega, mida püüdsime iga juhtumi puhul eraldi välja selgitada.

Projekti partnerid

Projekti „Sing me in” koordinaator on

European Choral Association - Europa Cantat (DE) www.europeanchoralassociation.org

koostöös järgmiste partneritega:

Eesti Kooriühing (EE) www.kooriyhing.ee

Sulasol (FI) www.sulasol.fi

Ung i Kor (NO) www.ungikor.no

ZIMIHC (NL) www.zimihc.nl

Koor&Stem (BE) www.koorenstem.be

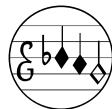
A Coeur Joie (FR) www.choralies.org

Musica International (FR) www.musicanet.org

Moviment Coral Català (CAT/ES) www.mcc.cat

Koro Kulturu Derneği (TR) www.korokulturu.org

Fayha Choir (LB) www.fayhachoir.org

SULASOL

Projekti on rahaliselt toetanud Euroopa Komisjon.

Publikatsiooni sisu peegeldab autori seisukohti ja Euroopa Komisjon ei ole vastutav selles sisalduva informatsiooni kasutamise eest.

Erasmus+

Kaasautorite nimekiri

Paljud inimesed on panustanud sellesse projekti oma aega ja energiat, et teha korrektuur, tõlkida ning koguda informatsiooni ja tekste. Nende inimeste nimed on avaldatud meie kodulehel www.SingMeIn.eu

Käsiraamatute redigeerimist jälgisid:

Burak Onur Erdem, Ingvill Espedal, Côme Ferrand Cooper, Sonja Greiner, Lucille Lamaker, Gautier Lemoine, Olav Øyehaug Opsvik, Pierre-Luc Pfrimmer, Liesbeth Segers, Çağlar Tosunoğlu, Marina Velasquez ja Jean Claude Wilkens.

Sisukord

Tere tulemast projekti „Sing Me In“!	5
Milles seisneb projekt „Sing Me In: Collective singing in the integration process of young migrants“?.....	5
Meie panus: neli käsiraamatut alla laadimiseks.....	7
Sissejuhatus käsiraamatusse #02	9
Mis on selle käsiraamatu eesmärk?.....	9
Kellele see käsiraamat on?.....	9
Ühine jõupingutus.....	10
1. Väljakutsed, nõuanded ja nipid	12
1.1 Keeleprobleemid.....	12
1.2 Usulised ja kultuurilised probleemid.....	13
1.3 Soolised probleemid.....	15
1.4 Majanduslikud erinevused/ rahastamisvõimalused.....	16
1.5 Värbamisstrateegiad.....	16
1.6 Tervitusmehhanismid.....	18
1.7 Juriidilised probleemid.....	19
2. Repertuaar ja dirigendi roll	21
2.1 Repertuaari valik.....	21
2.2 Repertuaar keeleõppevahendina.....	23
2.3 Dirigendi roll.....	23
3. Lõppsõna – Louis’ lugu	25
4. Lisa – viited	27
Selles käsiraamatus mainitud projektid, tähestiku järjekorras:.....	27

Tere tulemast projekti „Sing Me In”!

Head lugejad!

Täna, et võtate vaevaks seda käsiraamatut lugeda. Loodame, et saate sellest kasu ja see motiveerib teid viima läbi uusi muusikaprojekte! See käsiraamat on üks neljast, mis koostati aastatel 2016 kuni 2020 läbi viidava Euroopa projekti raames. Selles sissejuhatuses tutvustame lühidalt projekti ning selle kasulikkust teile.

Milles seisneb projekt „Sing Me In: Collective singing in the integration process of young migrants”?

(„Sing Me In – ühislaulmine noorte sisserändajate lõimimisprotsessis” /Laula mind omaks/)

Mõnedel noortel on oma sotsiaal-majandusliku päritolu, elukoha, rändetausta jne tõttu suurem oht tõrjutuks saada. Projekti „Sing Me In” eesmärk on pakkuda laste- ja noortekooride dirigentidele ja muusikaõpetajatele, aga ka kõigile teistele huvilistele pedagoogilisi lähenemisi ja vahendeid, mis võimaldavad ühislaulmisel mängida positiivset rolli tõrjumisohus olevate noorte integratsiooniprotsessis.

Mitmed ühislaulmisega tegelevad noorteorganisatsioonid väljendasid enda ja oma liikmete vajadust struktuursete vahendite leidmiseks, et tegelda hetkel aktuaalsete probleemidega: kõigil maailma noorteorganisatsioonidel on ühised väljakutsed ning nad on vaid osaliselt teadlikud teistes Euroopa riikides välja töötatud lahendustest. Projekti partnerid otsustasid tegelda nende vajadustega üleeuroopalisel tasandil, et tagada maksimaalne kasu kogu sektorile ja võimalikult paljudele Euroopa noortele.

Üksteist noorsootöoga tegelevat muusikaorganisatsiooni kümnest riigist ühendasid jõu ja kasutasid oma ulatuslikke võrgustikke, et koguda häid tavasid oma vastavates professionaalsetes ja geograafilistes piirkondades. Kogutud väärtuslike sisendite põhjal ning ekspertide ja praktikute toetusel, otsustasid nad kollektiivselt välja töötada uuendusliku pedagoogika.

Projekti peamised väljundid on kolm käsiraamatut ja spetsiaalne repertuaarijuhend, mis on suunatud laste- ja noortekooride juhtidele ja õpetajatele: näpunäited repertuaari valikuks, vead, mida vältida, heade tavade näited, kommunikatsioonistrateegiad, rahastamisvihid, juhised lauljate ettevalmistamiseks jne. Käsiraamatud on saadaval 11 keeles, et tagada nende võimalikult lai levik ja maksimaalne kasu noorsootöötajatele Euroopas ja mujal.

Tõhusaks levitamiseks korraldame rahvusvaheliste ja riiklike ürituste tsükli, mis on osa meie sihtrühmale suunatud koolitusüritustest ja konverentsidest kogu Euroopas. Läbi nende ürituste on võimalus jõuda praktikuteni, kes omakorda kasutavad ja levitavad neid meetodeid edasi.

Antropoloogiliste leidude põhjal oli inimhääli üks esimesi instrumente, mida inimesed kasutasid koosmusitseerimisel ja see aitas rühma liikmetel arendada oma oskusi, jagada emotsioone ja korraldada ühist elu. Ühislaulmine tekitab kuuluvustunde. Seega, tulevikku vaadates tugineb projekt „Sing Me In“ tuhande aasta vanusele traditsioonile: see pakub uuenduslikke ja tõhusaid vahendeid, mis aitavad noortel võidelda eelarvamustega, omandada oskusi ning astuda kogukonnaga produktiivsesse ja tasakaalustatud suhtesse.

Miks on ühislaulmine integreerimisel kasulik?

Ühislaulmine on sotsiaalne akt: tegemist on koos laulmisega. Ja koos laulmine võib luua tugeva, emotsionaalse ja õnneliku sideme, isegi väga erinevate eluviisidega inimeste vahel. Sellest jagatud emotsionaalsest kogemusest, mis hõlmab ilu, jõupingutusi ja rõõmu, võib kasvada välja uus suhe. Laulmine iseenesest on muidugi vaid vahend osalejate staatuse võrdsustamisel: laulmise ajal oleme eelkõige lauljad, kelle koostöös luuakse jagatud muusikaline tulemus. See võimaldab võrdõiguslikkusel põhinevat uut suhet (siin oleme me kõik lauljad), mida saab kasutada tajutavate erinevuste ületamiseks ja astumiseks dialoogi ja mõistmise etappi. Kuid see vahend pole unikaalne! Ühislaulmine on vaid üks integratsiooni / kaasamise vahend paljude teiste suurepärase tööriistade (muu muusikaline tegevus, sport, haridus, töökogemus, kogukonnatöö jne) seas ning seda saab teha koos paljude teiste sama eesmärgi taotlevate tegevustega.

Tsiteerigem siin Anne Haugland Balsnest¹:

„Lauluhääl on kehaosa ja tihedalt seotud hingamisega. Seetõttu laulmine lõdvestab ja treenib lihaseid, luid ja kopsumahtu ning aitab kaasa üldisele kehalisele heaolule. Veelgi enam, koorilaul pakub lisaks üldisele vaimsele heaolule ka rõõmu ja erutust. Kooris laulmist kirjeldatakse kui „adrenaliinisööstu“, „armumist“ või „pikaajalist heaolutunnet“. Sellised kogemused on olulised tervisele ja elukvaliteedile.

Üks tähtsamaid oskusi uude ühiskonda integreerimisel on keeleoskus. Kooris õpitakse uut keelt sõbralikus ja rahulikus keskkonnas, kooriproovides suheldes ja laulusõnu õppides. Et saada kooriliikmeks, ei pea selle maa keelt kõnelema vigadeta. Koor aitab kaasa sotsiaalsele suhtlemisele, mis on integratsiooni jaoks samuti ülioluline.

Kooris laulmine on kõige lihtsam muusika tegemise viis, kuna instrument – lauluhääl – on kehaosa. Koori tegemiseks on vaja vaid gruppi inimesi, kohta ja dirigenti. Siiski pole kindlustatud, et ülalnimetatud kasu saavutatakse. On ülioluline, et nii koori sotsiaalne kui ka muusikaline külg oleks täis külalislahkust.“

Projekti nimes on sõnastus “ühislaulmine noorte sisserändajate lõimimisprotsessis”. Kuigi me arutame edaspidi neid termineid, näitavad need iseenesest selgelt, et meie peamine eesmärk on toetada protsesse ja projekte, mis aitavad inimestel omavahelisi erinevusi ületada. Sellest tulenevalt avastavad nad aja jooksul lõpuks viise, kuidas suhelda individuaalsel tasandil, luua uusi sidemeid ja ühtekuuluvustunnet. Noored sisserändajad, kes on just saabunud või juurdunud tugeva rändetaustaga perekondadesse, on osa meie Euroopa ühiskondadest. Nad õpivad, töötavad, mängivad, räägivad ja liiguvad koos ülejäänud põlvkonnaga – homsete täiskasvanutega. See, kuidas nad suhtuvad oma keskkonda ja kuidas keskkond nendesse suhtub, määrab osaliselt meie ühiskondade toimimise lähiaastatel. Kuigi te tõenäoliselt laadisite selle käsiraamatu alla internetist, usume meie, et digitaalne suhtlemine ja virtuaalsed kogukonnad ei ole lahendus tulevastele väljakutsetele. Tegelikus elus vajame me kontakti, dialoogi ja koostööd.

Ühislaulmine on väga paindlik kunstivorm, mis on defineeritud meetodiga (koos laulmine) ja seega kohandumisvõimeline ja vastuvõtlik uuele muusikalisele ja kultuurilisele sisule. See ühtsuse vaim ja rahumeelne kohtumine on Euroopa ideaali sisu (nagu paljudes algatustes Euroopa Liidu institutsioonides ja väljapool neid).

¹ Anne Haugland Balsnes uuris KIA mitmekultuurilist gospelkoori (The KIA Choir, <http://kianorge.no/gospelkor/>) Kristiansandis, Norras, kevadel 2012. Koor on osa KIAst – mis on lühend nimetusest „Kristent interkulturelt arbeid“, ehk „Kristlik kultuuridevaheline töö“. Uurimus põhines osalejate tähelepanekutele ja intervjuudele ja keskendus pagulastaustaga liikmetele.

Kellele on see projekt mõeldud?

- Lõppsihtmärk: projekti eesmärk on kasu noortele
 - kes elavad erinevates Euroopa riikides ja mujal
 - nii vastuvõtjariigi kultuurist kui ka muust kultuurilisest taustast (sisserändajad ja pagulased)
 - lauljatele ja mitte-veel-lauljatele
- Otsesed sihtmärgid: käsiraamatud on mõeldud
 - noorsoovaldkonna spetsialistidele: laste- ja noortekoorid, sotsiaaltöötajad,
 - (muusika)õpetajad, kes soovivad töötada erineva kultuuritaustaga lastega / noortega
- Teavitajad: vahendite laiemaks levitamiseks toetume laiale võrgustikule
 - organisatsioonid, mis tegelevad noorsoovaldkonna spetsialistidega
 - organisatsioonid, mis suudavad omalt poolt esile tuua näiteid toimivatest töövormidest ja / või teavitada projekti tulemustest, sealhulgas käsiraamatud ja repertuaarijuhend.

Meie panus: neli käsiraamatut alla laadimiseks

Meie töö tulemus on kolm käsiraamatut ja repertuaarijuhend, mida saab tasuta alla laadida veebilehelt www.SingMeln.eu

- „Sing Me In: laulmine koos noorte pagulaste rühmadega“
- „Sing Me In: sisserändaja taustaga noorte kaasamine olemasolevatesse kooridesse“
- „Sing Me In: töö koolis“
- „Sing Me In: repertuaarijuhend“

Need käsiraamatud on saadaval 11 keeles: araabia, katalaani, hollandi, inglise, eesti, soome, prantsuse, saksa, norra, hispaania ja türgi keeles. Kui olete huvitatud nende tõlkimisest oma emakeelde, võtke meiega ühendust! Kui tahate teada, kas need on vahepeal veel mõnda teise keelde tõlgitud, vaadake meie kodulehelt www.SingMeln.eu.

Millised on oodatavad tulemused?

Loodame näha

- et meie käsiraamat innustab algatama rohkem lõimimisprojekte
- et tavakoorig võtavad meelsasti vastu rohkem erineva taustaga lauljad
- et õpilased ja klassid saaksid laulmisest kasu (paremad õpitulemused ja dünaamilisus klassiruumis).
- et kõik osalejad ja organiseerijad tunneksid rõõmu jagatud muusikast ja oleksid koos õnnelikud.

Selle saavutamiseks vajame teie abi! Kui teile meeldivad need käsiraamatud, jagage neid oma kolleegidele ja sõpradele. Ja kui need teile ei meeldi, andke meile teada, kuidas saaksime neid paremaks teha!

Terminite selgitused

Projekti nimi on „Sing Me In – ühislaulmine noorte sisserändajate lõimimisprotsessis“ /Laula mind omaks“. Seletame need terminid lahti:

[...] ühislaulmine [...]

Kuigi enamus selle projekti partneritest tegutsevad koorivaldkonnas, usume, et igasugune „ühislaulmise“ vorm on kasulik. Traditsiooniline koorikoosseis – dirigent, noodid ja erinevate häälühmade lauljad – ei ole ainus vorm selle projekti jaoks. Seega hõlmab meie lähenemisviis igasugust ühislaulmist, *a cappella* või koos pillidega, unisonis või mitmehäälselt, samuti ka mistahes tüüpi repertuaari või stiili. Siin on tuumaks intiimne ja ühendav mitmehäälsuse kogemus.

[...] lõimimisprotsess [...]

Olime algusest peale teadlikud, et mõnes riigis, kultuuris või keeles võidakse pidada mõistet „lõimimine“ ehk „integratsioon“ vananenuks, valeks või poliitiliselt ebakorrektsaks. Meie eesmärk ei ole otsustada, kas sisserändajad peaksid olema „lõimunud“ või „kaasatud“ (või mõni muu termin). Meie eesmärk on pakkuda ideid ja vahendeid, mida saab kohandada väga mitmekesistes kontekstides, kus erineva taustaga inimesed peavad rahulikult koos

eksisteerima geograafilises, poliitilises, majandus- ja kultuuriruumis; kus ühislaulmine võib olla inimestele vahend kohtumiseks ja suhtlemiseks. Ühesõnaga, soovime lihtsalt teha kõigi asjaosaliste elu paremaks.

Pidage meeles, et see on kahe-suunaline tänav: võõrustajamaa kultuur peab lõimuma võrdselt sisserändajate kultuuridega. Meie mitmekesisel maailmas peavad kõik integreeruma.

[...] noored [...]

See projekt keskendub noortele sisserändajatele. „Noorte“ all mõistetakse kõikjal maailmas inimesi nende kujunemiseas, sealhulgas lapsi (alates lasteaiast) kuni täiskasvanuks saamiseni. Kui peame silmas mõnda konkreetset vanust, on see ära märgitud. Loomulikult on see äärmiselt erinev mõiste, olenevalt riigist, kultuuridest ja sotsiaalmajanduslikust olukorrast². Märkate ka, et mõnikord esitatakse lõimimisvahendina tegevusi ja kogemusi, milles osalevad erinevad põlvkonnad, või et püüame isegi midagi õppida täiskasvanute jaoks välja töötatud kogemustest, millest saame kasulikku teavet. Ja vastupidi, paljud käsiraamatutes mainitud näpunäiteid ja vihjeid saab rakendada ka sarnases kontekstis töös täiskasvanutega.

[...] sisserändajad [...]

UNESCO andmetel võib mõistet „sisserändaja“ mõista kui „isikut, kes elab ajutiselt või alaliselt riigis, kus ta ei sündinud ja kellel on selle riigiga olulisi sotsiaalseid sidemeid“. See määratlus hõlmab pagulasi ja varjupaigataotlejaid.

Meie projektil on aga laiem ulatus, mis võib hõlmata ka sisserändaja taustaga noori (esimene, teine või isegi kolmas põlvkond), kellel võib olla vajadus edasise integratsiooni (või kaasamise) järele võõrustajariigi kultuuris. Teame, et osad noored sisserändajad on juba integreerunud ega vaja abi. Paljusid kogutud näpunäiteid ja nippe võib kasutada ka selliste noorte mitte-sisserändajatega töötamiseks, kellel puudub juurdepääs kultuurile ja kes on sotsiaalselt või mõnel muul viisil ebasoodsas olukorras.

² Täpsemate määratluste puudumisel kasutatakse järgmisi vanusevahemikke: lapsed = 0-12, noored = 13 kuni 30, teismelised = 13-18, noored täiskasvanud = 18 kuni 30

Ton Willemse

Sissejuhatus käsiraamatusse #02

Mis on selle käsiraamatu eesmärk?

Selles käsiraamatus pakume dirigentidele ja teistele, kes tegelevad ühislaulmisega, võimalusi ja nippe, kuidas integreerida noori sisseändajaid oma kooridesse, kuidas luua kahe- või mitmekultuurilisi koore, kuidas tulla toime teatud väljakutsetega ja kuidas vältida tavalisi lõkse. Loomulikult pakume vaid piiratud hulgal näpunäiteid ja nippe. Soovitame konsulteerida ka inimestega, kes tegelevad teie piirkonnas sisseändajate ja pagulastega ning võtta ühendust kolleegidega, kes on mõnda aega selles valdkonnas juba töötanud.

Kellele see käsiraamat on?

Selles käsiraamatus räägime „tavalistest“ laste ja noortekooridest, mitte laulmistegevustest koos pagulastega (käsitleti käsiraamatus „Sing Me In: laulmine koos noorte pagulaste rühmadega“) või klassiga laulmist koolides (vt „Sing Me In: töö koolis“). Need kaks täiendavat käsiraamatut on saadaval tasuta alla laadimiseks veebisaidil www.SingMeIn.eu.

Niisiis, see käsiraamat on mõeldud inimestele, kes töötavad eri tüüpi kooridega:

- Mitme- või kahekultuurilised koorid, mis loodi eesmärgiga tuua ühislaulmise abil kokku inimesi erinevatest kultuuridest. See võib hõlmata koore, mis ühendavad pagulasi kohalike lauljatega või koore, kes teevad koostööd / kohtumisi / laulmisi koos pagulaskooridega.³
- Koorid piirkondades, kus on suur sisseändajate osatähtsus, aga kus lauljate seas on ainult teatud osa sisseändajatest (1., 2. või 3. põlvkond). Need koorid ei ole tegelikult „erilised“ või „erinevad“ ja mõnikord pole ka lauljate kultuurilist tausta peetud asjakohaseks teemaks. Siiski võib nende seas olla koore, kes seisavad silmitsi väljakutsetega või koore, kes sooviksid suurendada sisseändajatest lauljate arvu, nt et peegeldada sisseändajate osakaalu rahvastikus. Need koorid võivad saada kasu käesolevas käsiraamatus toodud

³ Kui te töötate pagulastega, leiате lisanippe käsiraamatust „Sing Me In: laulmine koos noorte pagulaste rühmadega“, mida saab tasuta alla laadida www.SingMeIn.eu

näpunäidetest ja nippidest.

- Koorid, kus pole sisserrändajatest lauljaid või neid on vähe, ja kelle eesmärgiks on sisserrändaja taustaga lauljate arvu suurendamine.
- Koolikoorid, mis on mõeldud koolivälise vaba aja sisustamiseks (mitte laulutundidena).⁴
- Üliõpilaskoorid, kuna mõnes riigis / linnas on suur hulk välisüliõpilasi, kes ei ole püsivad sisserrändajad, kuid võivad siiski kasu saada ühislaulmisest kui heast integratsioonivahendist.
- Koorid, mis võtavad vastu sisserrändajaid ainult konkreetsest päritoluriigist. Kuigi need ei aita otseselt kaasa noorte sisserrändajate lõimimisprotsessile, kuna nad ei ole avatud teiste kultuuritaustaga lauljatele, tuleks need siiski ära mainida. Mõned neist kooridest võivad otsustada vastu võtta ka teisi lauljaid (vt Berliini Hoffnungschori näidet⁵), teised võivad osutada huvitavaks allikaks/ kontaktiks dirigentidele, kes otsivad repertuaari, hääldusabi jne., kui nad tahavad oma kooriga nende kultuuride muusikat laulda, ning samuti võiks tulla kõne alla koostööprojektid teiste kooride ja nende kooride vahel. Need koorid saavad samuti aidata lõimimisprotsessi, sest oma päritolumaal muusikat esitades tutvustavad nad oma kultuuri vastuvõtjariigi kodanikele ja panustavad seega oma kultuuri paremasse tundmisse. Näiteks on Saksamaal ja teistes Euroopa riikides on palju Türgi koore, kes esitavad türgi muusikat.⁶

See käsiraamat võib olla kasulik ka dirigentidele, kelle kooris laulavad sotsiaalselt / majanduslikult ebasoodsamas olukorras olevad lauljad, või lapsed ja noored, kes ei ole muudel põhjustel täielikult kaasatud.

Ühine jõupingutus

See käsiraamat on koostatud ühise jõupingutusena, millesse panustasid kõik projekti „Sing Me In” partnerid. Lisatud on mõtteid mitmest teisest projektist, mida analüüsisid erinevad selle valdkonna inimesed, ning mida koordineerisid Euroopa Kooriühing – Europa Cantat ja Moviment Coral Català.

Millest sai see käsiraamat inspiratsiooni:

Projekt „Sing Me In” sai inspiratsiooni muu hulgas Saksa uuringust, milles analüüsiti sisserrändaja taustaga lauljate osakaalu Saksa laste- ja noortekoorides ning milles rõhutati, et see protsent oli palju väiksem kui sisserrändajate osatähtsus rahvastikus. Paralleelselt on alates 2015. aastast paljudes Euroopa riikides teadlikkus pagulaste olukorrast tõusnud.

Projekti „VOICE – visioon Euroopa koorimuusika innovatsioonist” raames korraldas Euroopa Kooriühing – Europa Cantat 2015. aastal avaldatud uuringu ühislaulmisest Euroopas. Internetiküsitlusele vastas üle 4000 koori. Küsimustikus oli üheks küsimuseks „Millised on teie koori eesmärgid?“, millele 65% kooridest vastas: „Aidata kaasa sotsiaalsele integratsioonile (eri põlvkondade lauljad või erinevad kultuuritaustad)”, kuid peaaegu pooled neist kooridest ütlesid, et nad saavutavad selle eesmärgi ainult osaliselt või ei saavuta üldse. See tähendab, et ligikaudu 35% kooridest sooviksid kaasata erinevate põlvkondade või erineva kultuuritaustaga inimesi, kuid ei tea, kuidas seda teha, st kuidas jõuda inimesteni, kuidas ületada võimalikke hirme ja raskusi.

2015. aastal viis pagulaste arvu kiire tõus paljudes riikides nii kahe- kui ka mitmekultuuriliste kooride loomiseni ning noorte sisserrändajate kaasamiseni olemasolevatesse kooridesse.

Väljakutsed

See käsiraamat on suunatud neile, kes soovivad oma tegevustesse kaasata rohkem sisserrändaja taustaga lapsi ja noori. Nende jaoks eksisteerib oht üldistada, rõhutades kultuuride vahelisi erinevusi seal, kus need ei pruugi olla probleemiks, või automaatselt eeldada, et noored sisserrändajad määratlevad end oma vanemate kultuurilise päritolu järgi, mida nad ei pruugi teha.

Seega, kuigi loetleme allpool näpunäiteid ja nippe, oleme teadlikud asjaolust, et:

- Mõned tõstatatud probleemid ei ole noorte sisserrändajate jaoks spetsiifilised ja võivad esineda ka noorte mitte-sisserrändajate puhul.

⁴ Kui te töötate koolis, leiata lisanippe käsiraamatust „Sing Me In: töö koolis”, mida saab tasuta alla laadida www.SingMeIn.eu

⁵ Süüria pagulaste koor, kelle eesmärgiks on integreerida oma koori sakslasi - vt viidete osa

⁶ Vt viidete osa

- Kui probleeme pole, pole vaja ka nõuandeid ja nippe – need käsiraamatud on mõeldud puhuks, kui väljakutseid esineb või neid on oodata; neid pole vaja, kui ühtegi väljakutset ei ole – seetõttu oleme tihti kasutanud sõnu „võib“ ja „võiks“, ja kirjeldanud võimalikke väljakutseid ja konfliktiallikaid.
- Kirjeldades teatud nähtusi, nt kultuurilised erinevused, on eelarvamuste tugevdamise ja erinevate arusaamadega silmitsi seismise vahel väga õhuke joon.
- Me ei tohi eeldada, et inimene tunneb või mõtleb mingil kindlal moel, kuna meie usume, et tema kultuuris nii tehakse.

Siin tuleks kultuuride erinevusi teadvustades vältida teatavaid väljakutseid ja konflikte ning neile ilma vajaduseta tähelepanu mitte pöörata. Kõiki lauljaid tuleks pidada isiksusteks nende mitmekihilise identiteediga, mitte alandada neid kui „teisi“. Näiteks hilinemise teema puudutab sagedamini teatud kultuuridest sisserändajaid, aga on ka mitte-sisserändajaid, kes jäävad alati hiljaks. Seega on väljakutse käsitleda seda küsimust, ilma eeldamata või muljet jätmata, et ainult sisserändajatest lauljad võivad hilineda, vaid pigem sõnastada grupi ühised eesmärgid (vt allpool).

Üldiselt, kui vähemuste kaasamiseks kasutatakse teatavaid meetodeid või tööriistu, tuleks neid pidada protsessi vajalikeks etappideks, mille lõppeesmärk on muuta kaasamine „loomulikuks“ ja kus enam pole vaja mingeid vahendeid kasutada. Lõppeesmärk on see, et laste- ja noortekoorid peegeldaksid sisserändajate osakaalu rahvastikus ning seda ei ole vaja enam mainida ja selleks pole vaja ka mingeid spetsiaalseid vahendeid. Loomulikult on alati erandeid, näiteks noored pagulased või noored sisserändajad, kes saabusid hiljuti riiki, kes ei pruugi keelt rääkida ega tunne veel selle maa kultuuri. Nende noortega töötamiseks tuleb ilmselt alati meetodeid kohandada, et olla kindel nende lõimumises.

Saage teistelt inspiratsiooni

Selle raamatu üks eesmärk on kasutada inspiratsiooniallikana erinevate Euroopa riikide projektide ja kooride näiteid. Positiivsed näited, kus ühislaulmine aitas noortel sisserändajatel ennast kaasatuna tunda ja oma eakaaslastega suhelda, võivad innustada teisi. Norra KIA koori⁷ dirigent võtab oma koori eesmärgi kokku järgnevalt:

„Tulla kokku nii, et kõigil on sama eesmärk, kõik on võrdsed ja kohtumine toimub soojas sõbralikus õhkkonnas – see ju laulmine tegelikult ongi“.

Ja Anne Haugland Balsnes, kes uuris seda koori, lisab:

„Kui koor on rajatud ühiskondlikule ja muusikalisele külalishakusele, pakub see väärtuslikke kogemusi ja sõprust ning aitab kaasa mõtestatud elule. Külalishakke koor edendab riigi uute elanike integreerimist, tervist, heaolu ja elukvaliteeti – lihtsalt paremat elu.“⁸

Töö mitmekultuurilises kontekstis – on see nii erinev?

„Kultuur on klaas, läbi mille me näeme maailma.

Mitmekultuurilise grupiga töötamine ei erinegi nii väga tööst mitte-mitmekultuurilise grupiga (ilma kultuurivähemuste õpilasteta). See on ikka töö lastega või noorukitega, kellel on erinevad vajadused, võimalused, võimed ja huvid.

See ei tähenda, et kultuuriline mitmekesisus poleks oluline küsimus. Kuid see ei ole ainus määrav tegur, mis tingib meie suhtumise, käitumise või üksteisega suhestumise.

Kui kaalume, kuidas töötada teisi kultuure esindavate lastega ja püüame rõhutada, mida nad teevad teistega võrreldes teisiti, võtmata arvesse neid mitmekesiseid tegureid, mis muudavad nad oma eakaaslastega sarnaseks, siis tekitame me ebavõrdsust.

Mitteverbaalse väljenduskanalina lihtsustab muusika seost mitmete reaalsuste vahel ja pakub loovat lähenemist kogemuse kriitilisel mõistmisel.“

Ester Bonal, Xanfra projekt ⁹, Barcelona

⁷ vt viidete osa

⁸ Anne Haugland Balsnes uuris KIA mitmekultuurilist gospelkoori (The KIA Choir, <http://kianorge.no/gospelkor/>) Kristiansandis, Norras, kevadel 2012. Koor on osa KIAst – mis on lühend nimetusest “Kristent interkulturelt arbeid” ehk „Kristlik kultuuridevaheline töö“. Uurimus põhines osalejate tähelepanekutele ja intervjuudele ja keskendus pagulastaustaga liikmetele.

⁹ Vt viidete osa

1. Väljakutsed, nõuanded ja nipid

1.1 Keeleprobleemid

Koori kontekstis võib keeleküsimus oluliselt erineda: teise või kolmanda põlvkonna noored sisse­rändajad võivad rääkida kohalikke keeli vabalt, kuid mõnikord võib nende vanematel olla raskusi selles keeles suhtlemisega. Hiljuti saabunud noored sisse­rändajad, eriti noored pagulased, ei pruugi üldse kohalikku keelt osata või on nende keeleoskus veel nõrk. Samuti ei pruugi nad olla õppinud inglise, prantsuse või mõnda muud keelt, mida vastuvõtjariigis võidakse kõnelda, ning neil võib olla raskusi suhtlemisel ka mitteverbaalsete vahenditega.

Keel võib mängida rolli ka repertuaari valikul, eriti noorte sisse­rändajate integreerimiseks loodud kahekultuuriliste või mitmekultuuriliste kooride kontekstis. Ühelt poolt võivad koorid valida laule kohalikus keeles keeleõppe protsessi toetamiseks / soodustamiseks – see on eriti oluline hiljuti saabunud sisse­rändajate ja pagulaste jaoks¹⁰. Teisalt võivad koorid tahta laulda laule kooris esindatud lauljate kultuuridest ja keeltes.

Nõuanded ja nipid:

Siin on mõned nõuanded ja nipid keeleprobleemidega tegelemiseks nende ilmnemisel:

Mõista laulu sisu

- Kui keel osutub keeruliseks, võib laulda ilma sõnadeta, nii et lauljad saaksid esialgu keskenduda muusikale ja seda nautida, enne kui hakkavad tekstiga tegelema. Mõned ideed, mida saate teha:
- Mängige laulmise asemel kehapilli (*body percussion*), mis aitab lauljatel nõ lainele saada
- Kasutage igapäevaseid liigutusi nagu haigutamine ja sirutamine, mis aitab lauljaid üles äratada
- Mängige imiteerimismänge
- Kasutage võrdlust, nagu läheks elekter läbi teie käte ja keha
- Mängige mängu lauljate nimedega, harmoonias, soolodega, kõik koos jne.
- Žestid võivad, eriti nooremate laste puhul, aidata laulutekste paremini mõista – kui laul on kohalikus keeles, aitab

¹⁰ Vaata „Sing Me In: laulmine koos noorte pagulaste rühmadega“ ja „Sing Me In: töö koolis“, tasuta alla laaditavad www.SingMeIn.eu

see tugevdada ka selle keele õpiprotsessi.

- Noodid ja laulusõnad koos illustatsioonidega aitavad lauljatel mõista, mida nad laulavad, nagu ka kõlajoonised (*soundpainting*).
- Kui dirigendid soovivad õpetada koorile **sisserändajatest lauljate päritolumaa laule**, võiksid nad paluda abi kas lauljatelt endalt või vanematelt pereliikmetelt õige häälduse õpetamisel või helifailide tegemisel.
- Vastavate maade saatkonnad, konsulaadid, aga ka ühingud ja kultuuriinstitutsioonid saavad selles kontekstis abiks olla.
- Kui iga kooris esindatud maa (kultuuri) laulu ära õppimine on liiga raske, võiksite paluda sisserändajatest lauljatel laulda oma kaaslauljatele üks laul ette ja tutvustada selle sisu. Ka see aitab teisi kultuure tundma õppida, isegi kui lauljad suudavad vaid refrääni kaasa laulda.
- Laulmine keeles, mida ükski laulja ei oska, on üks võimalus, kuidas erinevaid lauljaid mitte diskrimineerida – sel juhul on kõikidel üks ja sama väljakutse – õppida uut keelt.
- Vaata allpool lõiku „Repertuaar“.

Mõista, mida dirigent ütleb

- Kui lauljad ei mõista dirigendi juhiseid, võiks dirigent kasutada vähem sõnu ja rohkem žeste, viies proovi läbi ilma sõnadeta või väga väheste sõnadega.
- Mitmekultuurilistes koorides võiks olla suhtlemisraskustega lauljatel „ristisa“ või „ristiema“ või vanem vend või õde (kahepoolsed vastastikused partnerlussuhted) – mitte-sisserändajast laulja või ka juba keele omandanud sisserändaja, kes näitab lauljale, millal laulma hakata, püüab selgitada talle dirigendi juhiseid ja kui võimalik, tõlkida need keelde, mida uus laulja oskab. See võib aidata luua sidet lauljate vahel ning sisendada uutele lauljatele, et nad on teretunud.
- On olemas vahendid, mis aitavad dirigendil keeleprobleemidega tegeleda suhtluses oma kaaslastega ja / või dirigendi ja teiste täiskasvanutega suhtluses (piltsõnaraamatud / sõnavara loendid erinevates keeltes jne) – vt viidete osa.

Suhtlus lauljate ja nende vanematega – tundlikkus

Mõned lauljad ja / või nende vanemad, eriti need, kes on mõnda aega riigis juba elanud või on isegi seal sündinud, võivad olla tundlikud selle suhtes, et nad ei räägi hästi kohalikku keelt.

Püüdke mitte rõhutada sellistel juhtudel asjaolu, et neil võib olla keelega raskusi, katsuge leida teisi võimalusi mõistmiseks. Olge kannatlikud ja andke neile aega.

Laske neil rääkida kohalikku keelt, kui nad seda soovivad, ka siis, kui nad teevad vigu ja teile tundub, et mõnes teises keeles oleks suhtlus tõhusam.

1.2 Usulised ja kultuurilised probleemid

Erineva kultuuritaustaga (noorte) inimeste kokkuviimine võib olla väljakutse – andes kõigile kaasatud inimestele ülevaate kultuuridevaheliste erinevuste taustast aitame vältida konflikte. See võib aidata mõlemal pooli ette valmistada ja sõnastada teatud kultuurierinevusi, sattumata eelarvamuste / üldistuste lõksu. Mis võib olla teiste jaoks tundlik teema? – aga äkki see ei olegi? Ja miks? Mis võib olla nende jaoks tõesti tähtis? Siin võite käsitleda mitmeid teemasid, mis on välja toodud allpool praktiliste nõuannete osas: erinevaid tervitusrituaale, aja ja täpsuse mõisteid, etteplaneerimist, erinevaid söömisharjumusi, mis on osaliselt religiooni poolt mõjutatud, erinevad arusaamad sellest, mis on viisakas ja mis mitte, erinevusi mitteverbaalses suhtlemises jne.

Allpool on viidetes loetletud mõned trükised, mis aitavad selleks valmistuda. Alternatiivina võivad dirigendid võtta ühendust pagulastega tegelevate ühendustega vastavates riikides, kuna nood on tihti välja töötanud kasulikke materjale selle riigi keeles (vt mõnda allpool toodud näidet).

Teine väljakutse on see, et muusikakoolituse tase võib erinevatest kultuuridest pärit sisserändajatel olla väga erinev. Mõnedes riikides võib see olla ebaoluline, kuna ka noorte kohalike elanike muusikaline haridus on erineva asemega. Aga sellistes riikides, kus on kõrge muusikahariduse tase, võib see tähendada, et dirigent peab kohandama oma

meetodeid ja leidma nippe, kuidas õpetada samu laule kahele rühmale, kellel õppemeetodites on suur erinevus.

Nõuanded ja nipid:

Üldiselt on hea nipp arutada eeskirju ja reegleid koos kooriga, nii et grupp võtaks reegleid kui nende endi tehtuid: kõik nõustuvad nendega ja neist saavad pigem „nende endi reeglid“ kui dirigendi reeglid. See võib aidata ka traumeeritud lapsi, sest ranged reeglid ja karmid arutelud võivad olla neile probleemsemad kui teistele. Selline protseduur võib aidata ka noortel enesekindlamaks saada – mitte ainult koos reegleid kehtestada, vaid ka üksteiselt õppida ja seda võrdõiguslikkuse põhimõttel, mitte ülalt-alla.

Kultuurilised erinevused / erinevad kombed

- Kahepoolsete vastastikuste partnerlussuhete loomine (vt ka keeleosa eespool) võib samuti selles kontekstis kaasa aidata – uute lauljate tervitamine, selgitamine, kuidas koor toimib, aidata neil muusikat õppida jne.
- Kuna regulaarne osalemine võib olla probleemiks sisserändajatest lauljatele, rääkige lauljatega sellest, miks see on nende endi, mitte ainult koori jaoks oluline, kasutage nõuannet sissejuhatuses ja koostage reeglid koos.
- Et ületada täpsuse ja aja mõiste erinevaid arusaamu, on üks praktiline nõuanne „pehme alguse“ planeerimine: kui kuulutada proovi algus välja kell 19.00, planeerige pool tundi juttudele, toidule ja jookidele (vt „Tervitusmehhanismid“) ja alustage prooviga 19.30. See võimaldab isiklikku suhtlust ja vestlust, mida võib-olla tehakse siis tegeliku proovi ajal vähem, ja need, kes jäävad hiljaks, ei katkesta sellega proovi ja nende hilinemist ei märgata.

Usulised erinevused ja reeglid

Noorte lauljate erinevad usundid või ka nende omad, keda dirigent tahaks koori meelitada, võivad tuua kooris kaasa väärیتی mõistmist ja hirme, kahtlusi koori suhtes või olla võimaliku konflikti allikaks:

- See võib tähendada, et sisserändajad ei taha saata oma lapsi koori.
- See võib tähendada, et sisserändajad keelavad oma lastel kooriga reisida.
- See võib tähendada, et lauljate vahel võib tekkida konflikte või lauljad tunnevad end kooris ebamugavalt.

Mõnes religioonis pole laulmine üldse lubatud või lapsed ei tea, kas see on lubatud.

Kui tundub, et usulised erinevused võivad saada teemaks, proovige järgmist:

- Rääkige (potentsiaalsete) lauljate vanematega ja proovige välja selgitada, mis on nende hirmud ja probleemid, st millised kooritöö aspektid võivad olla nende jaoks problemaatilised: koos laulmine / üksi laulmine / poisid-tüdrukud laulavad koos / poisid-tüdrukud puudutavad teineteist, nt koreograafia ajal / laulmine ja tantsimine / koorivorm / soolised küsimused (vt allpool) jne
- Kui lapsed pole kindlad, kas laulmine on nende religioonis aktsepteeritud – rääkige vanematega või kohalike usujuhtidega, et need veenaks lapsi selle õigsuses; tooge näiteid laulmisest seoses usuga (nt palvusele kutsumine on sageli laul); näidake, et te tunnete ja mõistate ta usundit; selgitage peredele, et laulmises pole midagi halba, vägivaldset jms; küsige vanematelt põhjust, miks nad ei luba lastel laulda – kõik see võib tuua selgust vanemate murele.
- Kui koor teeb kirikus proove, püüdke leida „neutraalsem“ prooviruum, nt ühe sisserändajate rühma kultuurikeskuses.
- Kui koor esineb tavaliselt kirikutes, püüdke leida mittereligioosne kontserdipaik, nt kiriku juures asuv kogukonnakeskus.
- Vaadake üle repertuaar ja otsustage, kas saate seda muuta mitte-kristlike lauljate jaoks vastuvõetavamaks (nt mitte laulda nii palju kristlikku repertuaari ülestõusmispühadel või jõulukontsertidel).
- Vaadake üle oma koori vormiriided, kas neis pole midagi sellist, mida teatud usku vanemad ei aktsepteeri (nt tüdrukutel ilma varrukate kleidid). Kui mõned kooriliikmed kannavad hijabi (burkat), püüdke leida võimalus ühendada see koorivormiga (näit. paluge neil panna vastavalt kas must või valge) ning vaadake üle ka enda riietus, kas selles pole midagi provokatiivset või teiste kultuuride jaoks häirivat.
- Olge ettevaatlikud kehapilli (*body percussion*) kasutamisega, austage isiklikku ruumi ja asjakohasuse piire¹¹.
- Pakkuge, et lähete lastele koju järele juhul, kui nad ei saa/ neil pole lubatud üksi proovi tulla.
- Rahustage vanemaid, et nende lastele pakutakse sobivat toitu (mis vastab nende usulistele reeglitele, nt koššer,

¹¹ „Music on troubled soils“, lk. 21, vt viidete osa

halal, ilma sealihata, taimetoitlane), sealhulgas koori reise ajal, ja et alkoholi tarbimist kontrollitakse.

- Uurige usupühade kohta, millel võib olla mõju koori elule (nt juutidel pole lubatud sabati ajal ei laulda ega bussi/ autoga sõita, moslemid ei tohi ramadani ajal reisida ega „iftari“ – öhtusöögi ajal pärast päikese loojumist – proovides ja kontsertidel osaleda).

Mõnikord arvatakse, et usulised erinevused võivad olla probleemiks või takistada sisserändajate osalemist, ent see pole nii. Vaadates läbi projekte, leidsime ühe sellise, milles kasutati just nimelt kristlikku muusikat integratsioonivahendina: „Kõige ilusamad jõululaulud / Soome“¹². Selle kristliku kiriku korraldatud projekti raames õpivad sisserändajad kohalikku kultuuri, tähtpäevi jne, mis on integratsioonis olulised.

Erinevused muusikahariduses

- Mõnedes kultuurides (nt Türgis, Araabia maades, Indias või Indoneesias) kasutatakse teisi heliridu, häälestussüsteeme või rütme. Teadke, et nendest kultuuridest pärit lastel võib olla raske laulda erinevas tonaalsuses ja helistikes.
- Araabia kultuurides on läänelikust laulmisest erinev laulmise viis. Neist kultuurides lastele võib olla imelik deklameerimise asemel laulma hakata või lausa peahäält kasutada („Music on troubled soils“, lk 21, vt allpool viidete osast)
- Mõnedes kultuurides (nt Palestiinas) ei laulda üldse, ei kontsertidel ega kodudes. Nendest kodudest pärit lapsed ei pruugi üldse laulmisega harjunud olla.
- Mõned sisserändaja taustaga lauljad (ja ka mõned mitte-sisserändajad) ei tunne nooti.
- Mõnedel, kes on alles hiljuti maale saabunud, võib olla raskusi ladina tähestikuga.

Nende probleemidega tegelemiseks võiksite:

- Kohandada oma töömeetodeid, näit õppida rohkem kuulmise järgi, kasutada improvisatsiooni.
- Pakkuda lauljatele vahendeid, mille hulgas nad saavad valida endale õppimiseks sobivaima (nt MIDIfailid, helifailid, kus keegi laulab „nende partiid“).
- Paluda kogenenud lauljatel uusi lauljaid aidata.

1.3 Soolised probleemid

Töötades noorte sisserändajatega mõnest kultuurist, võivad soolised küsimused olla probleemiks. Noored lauljad, kelle lapsepõlv on möödunud kindla soolise rollijaotusega ühiskonnas, peavad kohanema faktiga, et rollide jaotumine võib riigiti ja kultuuriti erineda. Veelgi enam, mõned dirigendid on kokku puutunud noorte meessoost sisserändajatega, kes tahaksid kooriga liituda, ja see oleks kasulik kooridele, kus on vähe meeslauljaid.

Nõuanded ja nipid

Kuigi lõppeesmärk peaks olema panna neid mõistma neid erinevusi ja aidata kohaneda vastuvõtjariigi kommetega, võivad protsessi alguses abiks olla mõned nipid:

- Nii mees- kui ka naisjuhi/ -dirigendi olemasolu
- Panna poisid ja tüdrukud ühte koori kokku, aga samal ajal teha paralleelselt ka eraldi proove, kus nad tunnevad end vabamalt
- Olla ettevaatlik laulude/ koreograafiaga, milles poisid ja tüdrukud peavad teineteist puudutama, või tantsimisega
- Kui te plaanite midagi sellist teha, rääkige sellest enne lauljatega ja uurige, kas neile on see vastuvõetav.

¹² Vt viidete osa

1.4 Majanduslikud erinevused/ rahastamisvõimalused

Noorte sisserändajate ja veel enam noorte pagulaste integreerimine võib olla rahalises mõttes väljakutseks. Koorides, kus lauljad tavaliselt maksavad osalemistasu, ei pruugi see noorte sisserändajatest lauljate jaoks, aga ka madala sissetulekuga peredest pärit mitte-sisserändajatest lauljate puhul, võimalik olla. Väikese sissetulekuga peredest pärit lauljatel ei pruugi olla võimalik kasutada ühistransporti, maksta nootide, koorireiside või koorivormi eest.

Nõuanded ja nipid

Nende probleemide lahendamiseks on erinevaid võimalusi:

- Et mitte peletada eemale potentsiaalseid lauljad, ärge mainige reklaammaterjalides osalustasu.
- Pakkuge liikmetele, kes ei saa rahaga panustada, võimalust panustada muul moel, nt võtta teatud kohustusi nagu kohaloleku kontroll.
- Mõelge sisemise ühiskassa moodustamisele, paludes peresid, kellel on võimalust rohkem maksta, ka seda teha ja sel moel toetada rahalistes raskustes lauljaid. See toimib paremini, kui süsteem on anonüümne ja ainult üks inimene teab, milliseid lauljaid nende annetustega toetatakse.
- Pakkuge neile, kes ei suuda maksta kogu maksu, ise otsustada, kui palju nad maksta suudavad (nt 1 EUR/kuus).
- Selgitage (potentsiaalsete) lauljate vanematele, milleks koor raha kasutab (nt nootide ostmiseks, kooriruumi üüriks jne.).
- Korraldage rahakogumisüritusi (kookide müümine, rahakogumisjooks, laulmine avalikes kohtades, annetuste kogumine).
- Võtke ühendust sisserändajate kogukondadega seotud organisatsioonide, sihtasutuste või ettevõtetega. Anthony Heidweiller Hollandi projektist „Vocal Statements” pöördus Hollandis üles kasvanud sisserändajate poole, kes teavad, mida tähendab olla noor sisserändaja ja kellel on tänaseks oma ettevõtted. Ta selgitab, et nendel võib olla emotsionaalne suhe seda projekti sponsoreerida. Näiteks võttis ta ühendust Hollandis Hiina poeomanike ühinguga ja seda saatis edu. Nad soovisid projekti toetada. Erinevalt valitsuse toetuse taotlemisest polnud mingeid pabereid vaja täita.

Paljudel juhtudel võib saada rahastust noorte sisserändajate integreerimisele, nagu juhtus ka paljudes Euroopa riikides alates 2015. aastast. Selline rahastamine on sageli lühiajaline. Seetõttu on otstarbekas kontrollida kohalikke, piirkondlikke ja riiklikke rahastamisvõimalusi. Mõned abistavad üldväljaanded on välja toodud viidete osas allpool.

Märkus jätkusuutlikkuse kohta

2015. aastal loodi tänu tekkinud rahastamisvõimalustele mitmeid lõimimisprojekte, sealhulgas ka laulu valdkonnas. Paljude projektide puhul lõpeb rahastamine ühe või kahe aasta pärast, jättes projektkorraldajad teadmatusse, kuidas oma väärtuslikku tööd jätkata. Kui teid rahastatakse lühiajaliselt, hakake enne rahastamise lõppu mõtlema strateegiatele, kuidas tulevasi finantsprobleeme lahendada, nt rahakogumise teel (vt eespool).

1.5 Värbamisstrateegiad

Kui esitlesime projekti „Sing Me In” erinevates olukordades ja erinevatele inimestele, kerkis üks küsimus mitu korda üles: kuidas meelitada sisserändaja taustaga uusi lauljaid koori? Minu koor harjutab linnaosas, kus elab palju migrantide perekondi, aga ma ei jõua nendeni, jne.

Nii AMJ-i kui ka käesoleva käsiraamatu sissejuhatuses mainitud „Singing Europe” uuring viitab asjaolule, et dirigendid soovivad tihti kaasata sisserändajaid oma kooridesse, kuid ei oska seda teha.

Seega on värbamise küsimus üks olulisi aspekte, mida see käsiraamat peaks dirigentide abistamiseks käsitlema. Raskused tulenevad sageli asjaolust, et sõna „koor” või „koorilaul” ei ole mõnede rahvaste kultuurides laialdaselt tuntud. Seetõttu ei aita koori reklaamimiseks plakati ülesriputamisest. Kui olete suutnud oma koori lauljaid meelitada, peate kindel olema, et lauljad tahavad ka tagasi tulla – vt allpool lõiku „Tervitusmehhanismid”.

Nõuanded ja nipid

Püüdes värvata uusi lauljaid, on üheks teemaks kommunikatsioon ja koori esitlemine: kellele ja kuidas te tahate

kommunikeerida?

- Järelikult peate hoolikalt läbi mõtlema, kellega te tahate kommunikeeruda ja seejärel oma väljendusi vastavalt kohandada.
 - Et jõuda sisserrändajate peredeni:
 - Käige rääkimas kohtades, kus sisserrändajad käivad
 - Kasutage sotsiaalmeediagruppe
 - Laulge avalikes kohtades (et jõuda uute lauljate ja potentsiaalsete partneriteni)
 - Kui pöördute **laste /noorte inimeste poole**:
 - Selgitage neile, millised teie proovid on ja mõelge, mis neile peale laulmise veel võiks meeldida, nt pakkuge midagi süüa ja juua enne proovi või pausi ajal, öelge neile, et nad võivad pausi ajal teistega mängida jne.
 - Leidke innukas laps, kes teisi veenaks – lapsed kuulavad üksteist
 - Püüdke kohtuda tervete peredega, mitte ainult potentsiaalsete lauljatega (vt allpool, pöördumine vanemate poole)
 - Kui pöördute vanemate poole:
 - On tähtis veenda peresid, et nende lapsed peaksid laulma kooris.
 - Kutsuge peresid/ hoidjaid proovidesse, laske neil osaleda laulmises ja teistes tegevustes. (Mõnedes projektides on „vanemate–laste” proovid või isegi „vanemate–laste koorid” lisaks tavalisele koorile. Andke vanematele mingi kindel roll ja kaasake neid seeläbi koori töösse, pakkudes neile omanditunnet ja jagatud vastutust).
 - Mõnikord on tõhusam veenda enne last, äratada temas kirg (vt ülal), et laps veenaks ise oma vanemaid.
 - Rääkige vanematega stressivabas õhkkonnas (ärge mingi nende juurde stressirohketes olukordades, püüdke leida hea hetk, kui nad on pingevabad).
 - Tutvustage koori kui paika, kus laps saab omandada sotsiaalseid oskusi (koostöö, osalemine, koos töötamine, sõbrunemine), mitte ainult muusikalist kogemust.
 - Kui pöördute **kogukonnajuhtide või sotsiaaltöötajate poole**:
 - Küsige neilt nõu, kelle poole pöörduda, et jõuda kogukondadeni (vt allpool)
 - Küsige neilt, kuidas kõige paremini oma plaanist teavitada
 - Küsige neilt nõu, kuidas ära hoida kultuurilisi mittemõistmisi
 - Mõelge ja küsige kelleltki sellest kogukonnast, kelleni tahate jõuda, kuidas seda teha:
 - Plakatite ja lendlehtede abil? Kellele jagada, kuhu üles panna?
 - Promotoodete jagamisega? (T-särgid, sviitrid, muu)
 - Digitaalse teel / sotsiaalmeedias; mingid kindlad lehed või grupid?
 - Läbi isiklike kontaktide, vestlused vanematega, sotsiaaltöötajatega jne.?
 - Ärge kasutage sõna „koor”, vaid rääkige pigem laulmisest, koosmusitseerimisest, eakaaslastega lõbusast ajaveetmisest jne.
 - Avaldage värbamiskuulutused mitmes keeles (otsige tõlkeabi oma linna pagulaskogukonnast või pagulasorganisatsioonidest, vabatahtlikelt jne.).
 - Püüdke leida kõigile sobiv prooviaeg, mis ei sega perede igapäevarutiini (üks võimalus on teha proov kohalikus koolis kohe pärast tunde), uurige, milline võiks olla prooviks kõige sobivam päev (n. reedest pühapäevani võib olla mõnede religioonide jaoks keeruline).
 - Mõelge mõningate aspektide lisamisele, mis aitaks koos teistega laulmise teha kasuks lastele / noortele (vt ka all lõiku laulmise kasulikkusest ja viidetes mainitud vastavaid dokumente).

Üks oluline aspekt on see, kust ja kelle käest saate abi ning kuidas saate ligi oma sihtrühma kuuluvatele kultuurirühmadele. Üks analüüsitud näidisprojektidest (Norras loodud projekt HOPE¹³, mille eesmärgiks on sisserrändajate kaasamine laulmise kaudu) rõhutas, et projekt oli edukas, kuna kaasatud olid paljud kohalikud institutsioonid. Seega, kui soovite jõuda õigete inimesteni:

- Otsige kultuuriasutusi ja ühinguid, muusikakoole (nt Saksamaal asuvad türklaste muusikakoolid), tantsurühmi,

¹³ Vt viidete osa

mošeesid või muid religioosseid kooskäimiskohti, kus käivad sisserändajad. Seal on laste ja noorte vanemad, kelleni soovite jõuda.

- Võtke kontakti koolide ja noorsookeskustega. Sisserändaja taustaga lapsed ja noored käivad seal ja saate nendega otse kontakti (kuigi võite proovida ka nende vanematega ühendust võtta).
 - Kaaluge abi palumist mõnelt sisserändaja taustaga inimeselt või kutsuge keegi sisserändaja taustaga oma tiimi. Neil võib olla lihtsam pöörduda vanemate ja laste poole ning nad võivad aidata ka keeleküsimumustes.
 - Kui teil on kooris juba mõni sisserändaja taustaga laps või noor, paluge nende abi uute lauljate leidmisel.
- Sõnade asemel muusika kasutamine võib olla teie kõige parem meetod oma koori uusi lauljaid juurde meelitada.
- Küsige luba anda oma kooriga kontsert või teha lühike esinemine kohalikus koolis või noorsookeskuses, kus käib kõige kõrgem protsent sisserändajate lapsi, nt koolipeo ajal.
 - Võtke ühendust teiste eelmises lõigus mainitud institutsioonidega ja küsige, kas saaksite osaleda mõnel nende üritusel.
 - Mõned linnad organiseerivad „mitmekultuurilisi üritusi“; paluge luba nende esineda.
 - Kavandage oma esinemine nii, et see oleks ahvatlev, lõbus, värvikas ning vältige kõike, mis võiks teiste kultuuride jaoks problemaatiline olla (vt ülal).
 - Ole loominguline ja leidlik: miks mitte ühendada laulmine einega?

Kampaaniamaterjal teadlikkuse tõstmiseks laulmise kasulikkusest

Argumentide kogumine selle kohta, et laulmine on ideaalne vahend noorte sisserändajate integreerimiseks ühiskonda, võib olla kasulik dirigentidele ja ka kõigile neile, kes soovivad moodustada koori või kasutada ühislaulmist kui vahendit selle saavutamiseks. Need argumendid võivad olla kasulikud rahastamise taotlemisel, potentsiaalsete lauljate vanematega suhtlemisel või koori tutvustamisel meedias.

Mitmed analüüsitud projektid põhjendasid laulmise kasulikkust.¹⁴

Laulmise kasulikkusest üksikisikule ja ühiskonnale on tehtud palju uuringuid: otsene kasu füüsilisele tervisele, positiivne mõju inimese heaolule, laulu- ja akadeemiliste tulemuste seos, oskused, mis arendavad sotsiaalset käitumist ja teiste parem mõistmine jt. Euroopa kooriühing – Europa Cantat on hakanud selliseid uuringuid koguma ja teinud need kättesaadavaks oma kodulehel: www.EuropeanChoralAssociation.org

1.6 Tervitusmehhanismid

Tähtis aspekt uute lauljate (ja mitte ainult sisserändaja taustaga lauljate) kaasamisel on panna nad tundma end teretulnutena. Tehke kõik, et nad tunneksid end vabalt, et teised hoolitseksid nende eest ja et oleks olemas nn tervitusmehhanismid. Andsime mõned nõuanded ja nipid juba eespool sissejuhatuses ning osas, milles rääkisime kultuurilistest erinevustest. Siit tulevad veel mõned:

Nõuanded ja nipid

- Sarnaselt teistele siin peatükis mainitud aspektidele, on oluline mõlema poole ettevalmistamine: selgitage oma koori lauljatele, miks soovite värvata uusi lauljaid, milline on teie eesmärk ja kuidas saavad lauljad uueks olukorraks ette valmistuda.
- Kui võtate lauljaid juba olemasolevasse koori, on eriti tähtis vanade lauljatega arutada, mida tuleks muuta, et uued lauljad end teretulnuna tunneks ja kuidas nende eest hoolitseda, et nad tahaksid koori jääda.
- Kahepoolsete partnerlussuhete loomine võib olla kasulik. Küsige, kas üks või mitu lauljat tahaks vabatahtlikult uustulnukate eest hoolitseda. Kõik osapooled tunnevad end sel juhul erilisena ja püüavad tagada, et kõik läheb hästi.
- Püüdke vältida tugevaid reaktsioone kultuuriliste erinevuste suhtes, mis võivad alguses ilmned (nt täpsus, regulaarne kohal käimine). Leidke paindlikud viisid nendega tegelemiseks, kuni grupp on moodustanud ja ise oma reegleid arutanud.
- Pakkuge süüa ja juua. Seda nippi mainiti paljudes projektides kui head tervitusmehhanismi, kas iga proovi

¹⁴ Vt „Sing Me In“ projekt sissejuhatust selle käsiraamatu alguses

alguses või pärast proove või regulaarselt ja/ või eristel puhkudel (sünnipäevad, muud pidustused). Kui iga laulja võtab midagi kaasa oma kultuurist, suurendab see huvi mõista teist kultuuri. Näiteks toome sellised projektid nagu Zing Nederlands met me (Laula minuga hollandi keeles) Hollandis ja „Afgaani noored – rahuhäälid Austrias”¹⁵. Mõned lapsed ütlesid lausa, et neid meelitas koori juurde just see, et neile anti pauside ajal süüa ja juua.

- Pange lauljad end tundma teretulnutena väikeste žestide abil. Norra KIA kooris¹⁶ tervitatakse kõiki käepigistuse või kallistusega ja öeldakse: „Tere tulemast! Kui tore sind näha! Näeme järgmisel nädalal jälle!” Mõned lauljad saavad lisaks ka tekstisõnumi järgmise nädala kooriproovi kohta või sõidutatakse nad oma kodust kooriproovi kohale.
- Laske proovi alguses mõnel lauljal laulda teistele omal valikul laulu.
- Riputage üles plakatid kõige olulisemate sõnadega kohalikus keeles ja nende tõlgetega sisserännanud lauljate keeltesse, sealhulgas „tere tulemast, head aega, tänan, kuidas läheb?, mis su nimi on?, ma armastan sind” jne. Julgustage kohalikke lauljaid uusi sõpru leidma, kaasake neid koorivälisesse tegevusse, kutsuge neid oma koju jne.
- Andke lauljatele väikeseid ülesandeid või kohustusi, et nad tunneks end olulistena.
- Näidake lauljatele, et kooris osalemine on lõbus! Kui neile seal meeldib, tulevad nad tagasi.
- Organiseerige kooriliikmetele seltskondlikke tegevusi, et nad saaksid omavahel vestelda (uisutamine, grillipeod, jalgpallimatšid jne.)

1.7 Juriidilised probleemid

Reise korraldades peavad dirigendid ja koorijuhid teadma, et ette võib tulla selliseid juriidilisi probleeme, mida ei juhtuks kooriga, kus laulavad vaid vastuvõtjariigi kodanikud. Sisserändaja taustaga lapsed ja noored vajavad viisat reisimiseks teatud riikidesse, kuhu kodakondsusega lauljad viisa ei vaja, ja noored pagulased ei tohi üldse oma elukohast lahkuda.

Pagulastega töötades tuleb olla ettevaatlik interneti fotode ja videote postitamisega või nimede avaldamisega. Nad vajavad „turvalist ruumi”, kus nad ei pea kartma, et nende nägu ja nimi ilmuvad kuskil internetis.

Nõuanded ja nipid

Lauljad võivad olla erinevatest rahvustest ja mõned võivad olla pagulased, ning seetõttu peab dirigent nende olukorrale tähelepanu pöörama.

- Milline on iga lapse õiguslik staatus? Kas mõnel on varjupaigataotluse esitamise protsess pooleli, kas mõned on pagulaseks tunnistatud? Mis staatus on neil residentsusega? Kas neil on isikutunnistus või pass? Kas neil on topeltkodakondsus? Kas nad vajavad viisat riiki, kuhu koor soovib reisida?
- Kasutage koori kui sotsiaalset tugisüsteemi: kas kooris on kedagi, nt teiste lauljate vanemad, kes saavad aidata sisserändaja taustaga lauljatel ja/või nende peredel tegeleda õiguslike ja bürokratlike küsimustega ja õigusdokumentide tõlkimisega?
- Kas keegi vanematest või lastest ei luba end pildistada ja fotosid sotsiaalmeedias levitada? (tuleks kontrollida kõigi laste ja noorte käest, kuid pagulastega võib probleem olla tõsisem, sest neil võib olla kaalukaid põhjuseid, miks neid ei tohiks fotodel ära tunda).

Kui laulja ei saa juriidilistel (või majanduslikel) põhjustel ringreisile minna, pöörake neile kooris erilist tähelepanu, andke neile eriline ülesanne, ja aidake neil tunda end kollektiivi liikmena, eriti pärast seda, kui teised lauljad tulevad tagasi ekskursioonilt või kontsertreisilt.

Dirigendid peaksid suhtuma erilise tähelepanuga töötamise alaealistega (see ei käi ainult noorte sisserändajate kohta).

- Nad võivad vajada vanemate luba prooviruumist lahkumiseks, ekskursioonidel osalemiseks ja muudeks erakorralisteks tegevusteks.

¹⁵ Vt viidete osa

¹⁶ Vt viidete osa

- Dirigent võib paluda teisi täiskasvanuid kooriga ekskursioonile või reisile kaasa tulla, vastavalt antud riigi seadusandluses ettenähtud alaealise–täiskasvanute suhtele.
- Mõnes riigis peavad lastega töötavad täiskasvanud esitama juriidilise dokumendi, et nad pole seksuaalkurjategijad.

Marina Velásquez

2. Repertuaar ja dirigendi roll

2.1 Repertuaari valik

Repertuaari osas on kooridel, kuhu kuuluvad noored sisserändajad, mitmeid valikuid. Leidsime analüüsitud projektidest järgmiseid lähenemisi:

- Repertuaari kasutamisel pole erinevusi võrreldes teiste kooridega.
- „Neutraalse“ repertuaari kasutamine, mis ei kuulu üheski kooris esindatud kultuuride hulka, nt ameerika popi või aafrika muusika laulmine. Saksa väljaandes „[Chormusik und Migrationsgesellschaft](#)“ (vt viidete osa) kirjutab Dorothee Barth artiklis „Laulmine, koorikultuur, rändeühiskond ja üldhariduskool“ („Singen, Chorkultur, Migrationsgesellschaft und die allgemeinbildende Schule“):
„Koorimuusika võib anda konkreetse sotsiaalselt olulise panuse edukasse rändeühiskonda: inimesed laulavad kõikjal maailmas, noorte hulgas on eriti populaarne Aafrika ja Ladina-Ameerika koorimuusika ja USA gospelmuusika. See võib aidata leida sisserändajatega ühise muusikalise aluse, „maailmamuusika“ olla ka võti tööks kooridega väljaspool kooli. Võti muusika ja muusikalise tegevuse raames, et avastada sarnasusi ja luua muusikaline side väljaspool rännet ja sisserändajate lugudega.“¹⁷
- Vastuvõtjariigi repertuaari kasutamine võib aidata kaasa keeleõppe tõhustamisele (vt näiteks projekt Barn Synger – Bydel Gamle Oslo, Norra, sisserändaja taustaga lastele mõeldud integratsiooniprojekt, kus kasutatakse Norra laste tavalist repertuaari ja tüüpilisi sünnipäevalaule. Teine näide on projekt Barn Synger – Bydel Årstad, Norra¹⁸ ja mitmed teised projektid. Vt punkt 2.2 allpool.
- Laulge kooris esindatud kultuuride repertuaari. Nii tehakse tihti kahekultuurilistes koorides (nt Adiyamani pagulaslastekoor Türgis¹⁹ – nad laulavad arabia ja türgi keeles), kuid see võib olla ka mitmeid erinevaid kultuure

¹⁷ „Darüber hinaus kann die Chormusik aber noch einen spezifischen – gesellschaftlich relevanten – Beitrag für eine gelingende Migrationsgesellschaft leisten: Denn tatsächlich wird auf der ganzen Welt gesungen; und gerade Chormusik aus Afrika, Lateinamerika oder Gospelmusik aus den USA ist bei den hiesigen Jugendlichen ausgesprochen beliebt. Auch können hier schnell gemeinsame musikalische Schnittstellen mit Migrant/innen gefunden werden. Insofern könnte die »Musik der Welt« auch ein Schlüssel für die außerschulische Chorarbeit sein. Ein Schlüssel, im Medium der Musik und der musikalischen Tätigkeit, Gemeinsamkeiten zu entdecken und Verbindung zu schaffen jenseits aller Migrationshintergründe und Einwanderungsgeschichten“

¹⁸ Vt viidete osa

¹⁹ Vt viidete os

ühendavate kooride eesmärk. Mõne koori konkreetne eesmärk on laulda kõigis kooris esindatud kultuuride keeltes, mõni koor on lisanud selle ka oma põhikirja (nt MultiKultiChor Bonn, vt allpool viidete osa).

Nõuanded ja nipid

„Neutraalne” repertuaar

- Kuigi poplaule kasutatakse sageli, pidage meeles, et mitte kõik ei tea neid. Pole olemas „ülemaailmset repertuaari” ega laule, mida kõik teavad. Isegi sünnipäevalaulu „Happy Birthday” ei tea kõik. Ja kuigi Ameerika popmuusikat tunnevad Lääne-Euroopas pea kõik, võib see olla täiesti tundmatu teatud riikidest pärinevatele esimese põlvkonna noortele sisserändajatele. Loomulikult teavad seda muusikat ja jagavad sama muusikamaitset need noored sisserändajad, kes on Lääne-Euroopas mitu aastat elanud, samuti teise ja kolmanda põlvkonna sisserändajad, kes teavad samu laule nagu noored kohalikud.
- Selles kontekstis on tihti probleemiks, et need laulud tunduvad „hästi töötavat”. Samas, Anthony Heidweiller Hollandi projektist „Vocal Statements”²⁰ soovib kasutada hoopis nn „kosmopoliitset” laule, mille sõnad lähevad noortele inimestele korda. Tema sõnul peaksid noored tundma teatud „vajadust” neid laule laulda, sest laulude sõnumil on nende jaoks kaalu. Samuti peab ta tähtsaks, et dirigent ise on nendes lauludes veendunud ja et tal on nendega isiklik emotsionaalne suhe, et mingit teatud laulu ei laulda vaid sellepärast, et keegi soovitas. Kasutades „kosmopoliitset” repertuaari – erinevatest maailma kultuuridest pärit laule – aitab see ära hoida „kultuurilist kolonialismi” (mis võib juhtuda, kui kasutate vaid lääne-euroopalikku repertuaari). Seega, kooris esindatud kultuuride laulude kasutamine võib olla lahendus – vt allpool – riskina võib välja tuua ohu, et kui kooris on mõni kultuur rohkem esindatud kui teine, võivad teised tunda end tõrjutuna.

Kooris esindatud kultuuride repertuaar:

- Selle projekti vajaduste analüüsimisel kerkis kõige tihemini üles küsimus, kust leida sisserändajate päritolumaade repertuaari, mida oleks lihtne kooriga laulda? Mõned dirigendid, näiteks Michael Betzner-Brand Berliinist (Hoffnungschor²¹) püüavad arranžeerida laule tuttavatele meloodiatele, kuid kõigil dirigentidel ei ole arranžeerimisoskusi.
- **„Sing Me In: Repertoire Guide” (repertuaarijuhend) võib olla antud juhul kasulik ja seda saab tasuta alla laadida lehelt** www.SingMeIn.eu. Seal on näidisoote, vihjeid, kust leida erinevate maade muusikat ja viide andmebaasile Musica Database, kust dirigendid saavad otsida noote, mis sobivad teatud koorikoosseisudele.
- Kahe- või mitmekultuurilistes koorides võib olla raske kõiki lugusid kõikides keeltes tervele koorile õpetada. Mõned projektid soovivadki, et lauljad võiksid laulda üksteisele oma emakeeles. Näiteks viib Norra projekt „Marsiorkester, koor ja kontserdid Nesna”²² sisserändajad kokku kohalike ansamblitega. Nad kasutavad Norra ja araabia repertuaari ning lasevad lastel üksteisele laulda. Teine näide pärineb Belgia projektist „Crossing Music”: koguge sisserändajatelt laule (lihtsaid laulukesi, lastelaule, rahvalaule), paluge koolide ja organisatsioonide abi nende salvestamiseks nutitelefoni, seejärel paluge mõnel heliloojal teha nendest lauludest seaded. Sel moel on teil olemas ka hääldusfail.
- Erinevatest kultuuridest pärit laulude leidmiseks on mitu võimalust, nt ühenduse võtmine sisserändajate kooridega. Mõned „sisserändajate koorid” ei ole suunatud kohalike lauljatega koos laulmisele, kuid nende käest võib saada laule, hääldusfaile jne., nt projekti Nesrin Karabağ (Turkish Art Music Choir), samuti mitmed türklastest koosnevad koorid Saksamaal ja Suurbritannias.²³ Suhtlus saatkondade, konsulaatide või sisserändajate kultuuriseltsidega võib samuti pakkuda huvitavaid allikaid.
- Kaasake sarnaselt Norra projektiga HOPE²⁴ kohalike muusikatähti või tuntud isikuid. Nemad tegid koostööd näiteks Music Freetown muusiku Abazar Hamidiga.
- Püüdke kombineerida traditsioonilist laulu tantsuga. Näiteks, Norra projekt Fargespill²⁵ keskendub sellele, mis saab siis, kui erinevad rahvused kohtuvad traditsioonilise muusika ja tantsu kaudu.
- Panna kõik kooriliikmed kõikides kooris esindatud keeltes laulma võib olla keeruline. Anthony Heidweiller

20 Vt viidete osa

21 Vt viidete osa

22 Vt viidete osa

23 Vt viidete osa

24 Vt viidete osa

25 Vt viidete osa

Hollandi koorist „Vocal Statements“²⁶ soovib panna vanemaid ja lapsi koos laulma, küsides neilt enne, mida nad soovivad laulda. Laulude vahele laulavad nad alati hollandi keeles koori tunnuslaulu, mis on sillaks erinevate laulude vahel.

Mõnel juhul võib religioosne repertuaar olla probleem.

Siin on mõned nipid, kuidas dirigent sellega tegeleda saab:

- Vältige religioosset repertuaari täielikult.
- Laulge religioosset repertuaari võõrustajariigi riiklike pühade ajal ja selgitage, miks on need kombes osale koorist, nende sõpradele ja peredele tähtsad (paljud projektid näitasid, et religioosse repertuaari laulmine pole mingi probleem, tehti jõulukontserte jne). Paljuski sõltub see sisserändajatest lauljate päritolust ja sellest, kui usklikud nad on.
- Laulge eri religioonidest pärit repertuaari – vt Türgi Antakya Civilizations Choir näidet.²⁷ See koor ühendab lauljaid kolmest monoteistlikust religioonist, kelle jaoks on sallivus eluviisiks. Koor oli Nobeli rahupreemia kandidaat 2012. aastal.

Laulmine on lõbu!

- Kõige tähtsam on valida repertuaari, mis teeb lapsed ja noored lauldes rõõmsaks.
- Kaasake lauljad repertuaari valimisse.
- Vaadake „Sing Me In: repertuaarijuhust“ edasiste nõuannete ja allikate leidmiseks (saadaval vaid inglise keeles).

2.2 Repertuaar keeleõppevahendina

Nagu eespool mainitud, kasutavad paljud noorte sisserändajatele mõeldud projektid, eriti noortele pagulastele suunatud projektid, ühislaulmist toetava vahendina kohaliku keele õppimisel. Mõnedes riikides tehakse pagulastele esmalt keeleõppe intensiivkursus, enne kui nad tavaklassidesse viiakse. Seepärast on välja töötatud või töötamisel spetsiaalsed õpikud keele õppimiseks laulmise kaudu. Saksamaal toetab Nordrhein-Westfaleni kooriühing projekti, mille käigus koostatakse laulik „Lieder zum ankommen“ (Laulud saabujatele). Laulikus on umbes 75-80 laulu koos didaktilise informatsiooniga, kuidas laule tutvustada, kuidas nende sisu seletada, kuidas teatud kultuuriküsimustega toime tulla jne. Kuigi laulik on välja töötatud koolidele, sobib see ka inimestele, kes töötavad pagulastega või mõnes muus mitmekultuurilises keskkonnas.

Nõuanded ja nipid

Selle projekti saab kokku võtta järgmiste nõuannetega:

- Meloodiad ja sõnad peavad olema lihtsad.
- Laulude sõnavara peab vastama noorte sisserändajate vajadustele.
- Laulusõnad kasutatud grammatika ja lauseehitus peavad olema korrektsed.
- See laulik on üles ehitatud „sõnaväljadele“ (riided, värvid, vaba aja tegevused jne) ning laulmine on alati seotud liikumisega.
-

Üldiselt on lastelaulud ja laulumängud alati kasulikud, eriti kui sisserändajad on väikesed lapsed või grupis on palju sisserändajaid.

2.3 Dirigendi roll

Anthony Heidweiller Hollandi projektist „Vocal Statements“²⁸ andis meile näpunäiteid, milliseid õpetajaid ja dirigente nad tavaliselt oma projektidesse kutsuvad. Need võivad olla kasulikud dirigentidele, kes tahavad kokku kutsuda mitmekultuurilist koori või kelle kooris on palju sisserändajaid:

- Muusikalised oskused ei pruugi alati olla kõige olulisemad. Sama oluline on, et dirigent oleks projektiga

26 Vt viidete osa

27 Vt viidete osa

28 Vt viidete osa

emotsionaalselt seotud, et tal oleks oma isiklik lugu selle kohta, miks ta soovib töötada noorte sisserändajatega ja koos nendega laulda.

- On tähtis, et nad töötaksid rõõmuga!
- Ja viimasena, ent mitte vähem olulisena – kui noorte lauljatega koostööd tegevad õpetajad, dirigendid, assistendid või instrumentalistid on ka ise sisserändaja taustaga, võib sellest kasu olla, sest lauljad samastuvad nendega ja usaldus tekib kiiremini. Nad tunnevad, et „ta on üks meie seast, ta teab, mida me tunneme“. Siin oleks lisaväärtuseks sisserändaja taustaga koorijuhtide arvu suurenemine (sissejuhatuses tsiteeritud AMJ uuring „Chormusik und Migrations-Gesellschaft“ näitas ka seda, et selles osas on veel palju ära teha²⁹).

Dirigentide valiku suhtes on veel teisigi märkusi, eriti on välja toodud, et dirigentidel peaks olema huvi töötada noorte sisserändajatega ning et sallivus peaks olema nende üks tähtsamaid omadusi.

²⁹ Vt [Chormusik und Migrations-Gesellschaft](#), viidete osas

3. Lõppsõna – Louis' lugu

“Louis elas Rwandas üle genotsiidi, milles kaotas kogu oma pere. Ta põgenes ja jõudis Norrasse. Elu oli karm ja ta tundis end üksikuna. Mõne aja pärast liitus ta mitmekultuurilise kooriga. See koor muutis kõik, ütleb ta. Kooriproovide ootamine andis ta elule sisu. Tal paluti õpetada teistele lauljatele üks oma sünnimaa laul, mis sai kooris populaarseks, ja talle anti ka solisti osi. Ta hakkas ennast nägema muuna kui pagulasena – koorilaulja ja solistina – inimesena, kes panustab. Koorisõpradega koos laulmine andis talle julgust. Koor sai tema uueks pereks. See aitas tal lõimuda uude riiki ja saavutada parem elu.

Mida Louis' lugu meile räägib (...)?

Laulmine kooris on koostöö, kogukond ja koosolemine. Arenevad sõbrasuhted ja luuakse võrgustikke. Koorist saab sotsiaalne keskus, mis välistab isoleerituse ja üksilduse (...) See võib saada kohaks, kuhu inimene kuulub ja kuhu teda oodatakse – see saab tema uueks perekonnaks. (...) Kooris aitavad kõik kaasa kollektiivse heli loomisele. Õpitakse uusi laule ja arendatakse oskusi. Koorilaul arendab meisterlikkust, mis omakorda suurendab enesekindlust ja tunnet, et oled tähtis nii endale kui teistele. (...)

Kooris, kuhu Louis kuulub, laulavad nii norrakad kui inimesed mitmetest erinevatest maadest. Kõiki tervitatakse käepigistuse ja kallistusega ning öeldakse: „Tere tulemast! Kui tore sind näha! Näeme järgmisel nädalal jälle!“ Mõned lauljad saavad lisaks ka tekstisõnumi järgmise nädala kooriproovi kohta või sõidutatakse nad oma kodust kooriproovi kohale.

Pauside ajal toimub seltsielu. Peale selle kogunetakse tihti ka väljapool kooriroove, näiteks ühisteks sööminguteks või jalgpallimatšideks. Kooriproovid toimuvad mõnuses meeleolus. Need ei alga mitte alati täpselt ja lauljad ei lahku ruumist, kui aeg on täis. Kooris pole registreerimisblankette ega lauljate nimekirja, st liikmed võivad minna ja tulla. Juhendajad püüavad rääkida “lihtsat” norra keelt, et uued liikmed mõistaksid jagatud informatsiooni.

Kooriga võivad liituda kõik. Nende filosoofia on „kõik oskavad laulda“ – kõik sõltub vaid ajast ja harjutamisest. Tähtsam on laulda ‘sisemise jõuga’ kui laulda ‘ilusasti’. Vead on lubatud ja nalja saab palju.

Koor laulab lihtsaid kolmehääelseid seadeid. Nad ei kasuta kunagi noote, kodus harjutamiseks saadetakse helifailid. Kuna liikmeskond muutub palju, vajatakse igasse häälerühma rohkem alalisi liikmeid.

Louis' koori dirigent võtab kokku koori eesmärgi: „Tulla kokku nii, et kõigil on sama eesmärk, kõik on võrdsed ja kohtumine toimub soojas sõbralikus õhkkonnas – see ju laulmine tegelikult ongi“. Kui koor on rajatud ühiskondlikule ja muusikalisele külalislahkusele, pakub see väärtuslikke kogemusi ja sõprust ning aitab kaasa mõtestatud elule. Külalislahke koor edendab riigi uute elanike integreerimist, tervist, heaolu ja elukvaliteeti – lihtsalt paremat elu.”³⁰

Anne Haugland Balsnes, Norra³¹

³⁰ Tõlkinud Olav Øyehaug Opsvik (Norra laste – ja noortekooride föderatsioon, Ung i Kor).

³¹ Anne Haugland Balsnes (sünd. 1969) on muusikaproffessor ja uurimistöde juht Agderi ülikoolis ja Ansgari ülikooli kolledžis Kristiansandis, Norra. Ta töötab ka dirigendi ja lauljana. Balsnes uuris KIA mitmekultuurilist gospelkoori (vt viidetest) Kristiansandis, Norras, kevadel 2012. Koor on osa KIAst – mis on lühend nimetusest “Kristent interkulturelt arbeid” ehk „Kristlik kultuuridevaheline töö“. Uurimus põhines osalejate tähelepanekutele ja intervjuudele ja keskendus pagulase tagapõhjaga liikmetele. Intervjueeriti koori kahte direktorit ja viit lauljat erinevatest riikidest. Üks neist oli Louis, kelle lugu meile räägiti.

4. Lisa – viited

Projekt „Sing Me In” sai inspiratsiooni Saksa Noortekooride Ühingu Arbeitskreis Musik in der Jugend (AMJ) uuringust, mis hindas sisserändajate osakaalu Saksa laste- ja noortekoorides: [Chormusik und Migrations-Gesellschaft](#)³².

Projekti ajal saime teada, et Eesti Kultuuriministeerium viis läbi samasuguse uuringu kooride kohta, kes osalesid 2017. aasta noorte laulupeol. Uuringust selgus, et laulupeost võttis osa 35 venekeelset koori, mis on vaid 4% kõikidest osalenud kooridest, samal ajal kui Eesti elanikkonnast moodustavad vene keelt kõnelevad inimesed 30%. Ministeerium otsustas, et tuleb võtta meetmeid venekeelsete kooride ja lauljate kaasamiseks.

Projekti „Sing Me In” jooksul kogusime infot paljudest projektidest, kus kasutati noorte sisserändajate integreerimiseks ühislaulmist. Mõned nendest projektidest olid edukad ja saime nendest palju nõuandeid, mida tööme juba eespool näidetena. Teised projektid sattusid vastamisi raskustega, millest saame samuti õppida, ja osad projektid kukkusid läbi.

Selle käsiraamatu jaoks jälgisime koore väljaspool koole ja pagulaskeskusi st olemasolevaid koore, kuhu saaks sisserändajaid kaasata, samuti kahe- või mitmekultuurilisi koore, mis on loodud sisserändajate ja kohalike lauljate kokkuviiamiseks. Mitte kõik näited ei puuduta ainult lapsi ja noori ja osa näpunäidetest, nippidest ja väljakutsetest kehtivad nii lastekoori, noortekoori kui ka täiskasvanute koori puhul. Usume, et need on kasulikud näited, millest saada inspiratsiooni kõik koorid.

Selles käsiraamatus mainitud projektid, tähestiku järjekorras:

Afghan Youth– Voices of Peace

Austria, <https://www.youtube.com/watch?v=0mn6rJLmGcl>

Huvitav näide kahekultuurilisest koorist – afgaani ja austria lauljad Austrias, dirigendiks muusik Taiwanist.

³² <http://www.amj-musik.de/cum>

Antakya Civilizations Choir

Türgi. See koor ühendab lauljaid kolmest monoteistlikust religioonist, kellele on sallivus eluviisiks. Koor kandideeris Nobeli rahupreemiale 2012. aastal.

Barn Synger – Bydel Gamle Oslo and Barn Synger – Bydel Årstad

Norra. Ung i kori integratsiooniprojekt (<http://ungikor.no/>), suunatud sisserändajate lastele. Kasutatakse traditsioonilisi Norra lastelaule ja tüüpilisi sünnipäevalaule. Nad on kogenud mitmeid väljakutseid, millest oleme selles käsiraamatus rääkinud (moslemist vanemate veenmine, et laulmine on nende lastele sobiv tegevus, madala sissetulekuga pered, töö rahastamine)

Crossing Music

Belgia, <http://www.focuswvtv.be/nieuws/muziekproject-crossing-music-uit-oostende-wint-koningin-mathildeprijs-2017>

Selle projekti organiseerijad kogusid migrantidelt koolide ja organisatsioonide abiga lihtsaid laule.

Fargespill

Norra, <http://fargespill.no/in-english>

Koor keskendub sellele, mis juhtub siis, kui erinevad kultuurid kohtuvad läbi traditsioonilise muusika ja tantsu.

Hoffnungschor

Germany, <https://www.facebook.com/Hoffnungschor>

Huvitav näide sisserändajate koorist, mille süürlasest dirigent otsustas ühel päeval, et lõimib oma koori sakslastest lauljaid ja tekib kahekultuuriline koor. See koor on näide ümberpööratud integratsioonist – „normaalne“ sisserändajate koor võtab juurde kohalikke lauljaid. <https://www.youtube.com/shared?ci=Q4vbBbu9Aec/> / <https://www.youtube.com/shared?ci=cROmDY-N8-U>

HOPE – Multicultural choir Harstad

Norra – osaliselt <http://www.krafttakforsang.no/>

Pagulaste, sisserändajate ja kohalike lauljate koor. Oluline integratsiooni-, keeleõppe ja kultuurivahetuse kohtumispunkt. Mainisime nimetatud projekti eespool, kuna see tegi väga edukalt koostööd paljude kohalike rühmade ja institutsioonidega.

Kamarikuoro Galerie

Soome – 177094942442126

Koor, mille töös osalevad erinevate rahvuste esindajad, näide „normaalsest“ koorist kohas, kus on mitmekultuuriline kogukond, otseselt integratsiooni ei otsita.

KIA choir

Norra – <http://kianorge.no/gospelkor/>

Tsiteerisime seda koori mitmeid kordi, sest nemad töid välja põhjused, miks nad kasutavad laulu sisserändajate integreerimisel.

Marching band, choir and concerts Nesna

Norra, www.korpsnett.no. Näide projektist, kus selle asemel, et laulda koos erinevates keeltes laule, laulsid lapsed üksteisele (Norra lapsed laulsid norra laule araabia lastele ja vastupidi).

<https://www.facebook.com/Chamber-Choir-Gallerie>

Mosaik

Norra, <http://www.volda.kommune.no/kulturskulen>

Projekt Mosaik on hea näide kohalike jõudude ühendamisest, et aidata kaasa pagulaste, sisserändajate ja kohalike norrakate lõimimisele ja kultuurivahetusele.

MultiKultiChor Bonn

www.multikultichor.de, Bonni linna toetusel loodud mitmekultuuriline koor, mille eesmärgiks on sisserändajate integreerimine, lastes neil koos sakslastega laulda. See on täiskasvanute koor, mille põhikirja on sisse kirjutatud erinevate kultuuride kokkutoomine ja kõigi kooris esindatud rahvuste laulude laulmine.

Türgi koorid välismaal

- Nesrin Karabağ Turkish Art Music Choir / Saksamaa

- London Turkish Music Choir /Suurbritannia
- Köln Turkish Music Choir / Saksamaa – <http://tuerkischerchor.de/tr/>
- Leverkusen Turkish Music Society / Saksamaa

Need kõik on näited kooridest, mis ei ole ei mitme- ega kahekultuurilised, aga kuhu kuuluvad sisserändaja taustaga lauljad. Nende roll sisserändajate kaasamisel on vähem arusaadav kui teiste mainitud kooride puhul, kuid nagu öeldud, võivad nad mängida rolli vastuvõtjariigi kultuuridevahelise mõistmise suurendamisel ning olla abiks kooridele, kes soovivad Türgi muusikat õppida.

Polyphonica

Kreeka, <https://www.youtube.com/watch?v=NdyMe64pr0>. Edukas näide mitmekultuurilisest lastekoorist.

SCIC Choirs

Kataloonia (Hispaania) – 7,5 miljoni elanikuga Kataloonia on viimastel aastakümnetel tervitanud miljonit sisserändajat. Kataloonia Lastekooride Föderatsiooni (SCIC) liikmeskoorid integreerisid uusi elanikke lauljatena ja sama tegi ka avalik haridussüsteem. Föderatsioon tellis ka uut repertuaari, nagu näiteks kantaadi La Ciutat i la Lluna (Linn ja kuu) ühiskonda kaasamise teemal, ühele lapsehäälele ja puupuhkpillikvartetile (fl-ob-cl-fg), mille kirjutas Poire Vallvé Rafel Simó sõnadele ja jutustusele.

The most beautiful Christmas Carols (Kõige kaunimad jõululaulud)

Soome – <http://www.sastamalanseurakunta.fi/>

See projekt hõlmab rahvusvaheliste ja soome jõululaulude laulmist eri keeltes, eesmärgiga tutvustada sisserändajatele kohalikku kultuuri ja traditsioone. Koori töös osalesid sisserändajad, kelle jaoks ei olnud religioosne repertuaar probleem, kuid kahjuks ei olnud neid eriti palju – järelikult võis teiste jaoks olla takistuseks, et kontserdi korraldas kristlik kirik.

Vocal Statements

Holland, <http://www.operamakers.nl>, samuti projekt "Kinderen Ouders Zingen op school", mis hõlmab tööd laste ja nende vanematega.

Zing Nederlands met me (Sing Dutch with me)

Holland – <https://www.facebook.com/ZingNederlandsMetMe>

See on näide koorist, kus keele õppimisel kasutatakse laulmist. See on ka üks projektidest, milles mainitakse, et toitlustamine võib aidata inimestel end teretulnuna tunda. Video:

<http://www.nhnieuws.nl/nieuws/188612/paradiso-organiseert-bijzondere-taalcursus-voor-vluchtelingen>